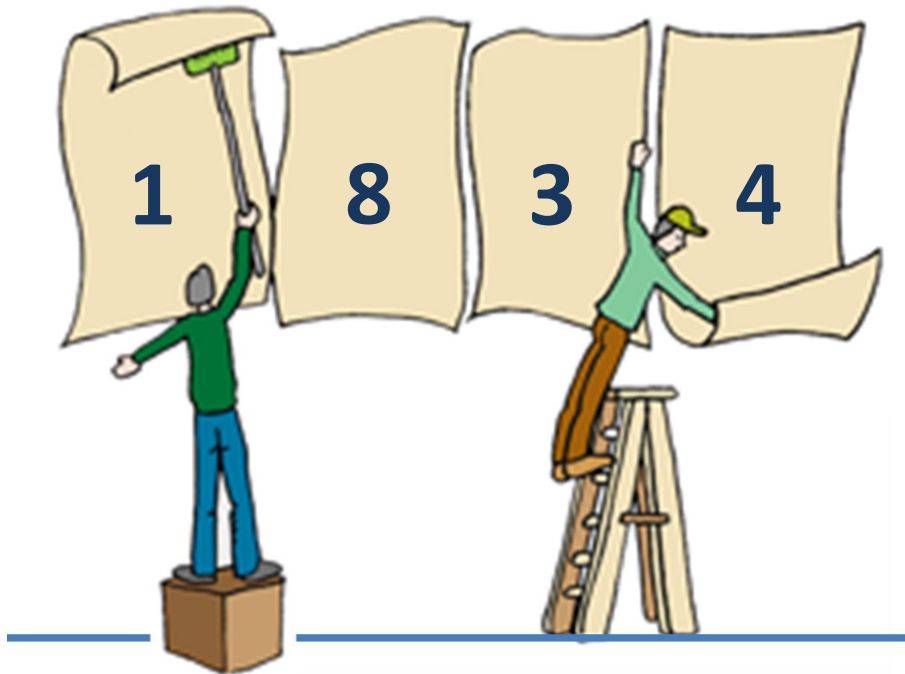

Året Var

Året Var DHF:s FÖRTECKNING ÖVER ÅRTAL I DALARÖS HISTORIA har tagits fram med hjälp av uppgifter tagna ur litteratur som berör Dalarö, sökning via Internet och med hjälp av boende på Dalarö.

**Detta är en fördjupning
av händelsen år**

Se nästkommande sidor

1834.

Koleran når Dalarö och man fick göra en mindre begravningsplats på Aspön. En kolerakyrkogård anlades också invid kanalen med gravsten "Vilorum för i farsot borttryckta".

Kyrkogården restaurerades på Edvard Sjöbloms Kulturstiftelse, Skärgårdsfonden initiativ år 1984.

Kolerakyrkogården på Dalarö ligger i backen ner mot Askfatshamnen. Även på Aspön utanför Dalarö finns det en mindre begravningsplats med kolerasmittade.

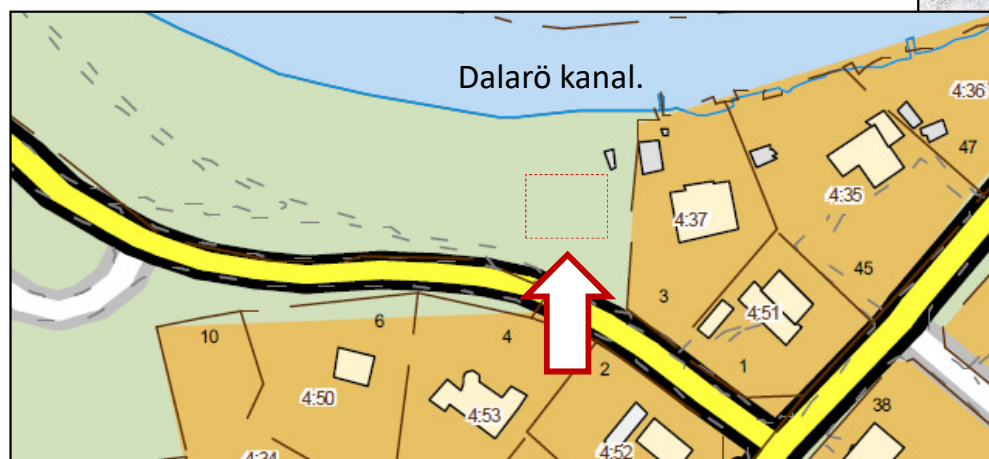
En kolerakyrkogård ligger ofta lite avskild. På Dalarö användes en slänt ett femtiotal meter från Odinsvägen.

Sjukdomen ger kraftiga diarréer och orsakas av en bakterie, *vibrio cholerae*, som sprids via smittat vatten. I dag behandlas kolera med vätskeersättning eller antibiotika. Men viktigast är god hygien och sanitet.

På minnesstenen är angivet år 1830 vilket dessvärre är fel eftersom de första dödsfallen i kolera skedde 1834.

Den 7 augusti 1834 meddelade Karantänskommissionen i Göteborg att kolera utbrutit i staden. Från Göteborg spreds smittan runt om i landet. Den 19 augusti kom kolera till Stockholm.

Enligt kyrkoböckerna från 1834 så avled totalt 31 personer på Dalarö varav 16 personer avled i kolera.

Karta från 2009.

Gravstenen vid kolerakyrkogården restes 1934.

1984 upprustades den då vandaliserade kolerakyrkogården med hjälp av Edvard Sjöbloms Kulturstiftelse, Skärgårdsfonden (ESS).

Det förfallna trästaketet ersattes då med en järnkätting fäst i åtta stora stenar.

Äldre foto taget då det vitmålat trästaketet fanns kvar. Staketet åldrades med åren och kunde inte bevaras.

Här är staketet ersatt med kättingar.

Kolerakyrkogården benämns ibland felaktigt pestkyrkogård. Pesten på Dalarö tog 136 personer år 1710. Den ytttrade sig då som böldpest eller lungpest och bakterien spreds ofta med råttor.

Anm.

Kolerakyrkogården på Dalarö är klassad som en fornlämning (L2017:2837)

<https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/8b12cb6c-d56d-40a0-ab5d-1b248111f3d0>

Det är Länsstyrelsens kulturmiljöenhet som ansvarar för den, de nås på

stockholm@lansstyrelsen.se. I beskrivningen av fornlämningen (se länk ovan) står det att årtalet är fel, precis som ni uppmärksammat, om man ämnar ändra texten eller sätta upp en förklarande skylt kan Länsstyrelsen svara på.

Länsstyrelsen är kontaktad via mail 2021-06-10.

Svar finns på nästa sida.

Svar från Länsstyrelsen 2021-06-17.

Länsstyrelsen har inte några planer att ändra minnesstenen, men vi tackar för den kompletterande informationen kring platsen. Den är inte uppsatt av Länsstyrelsen och själva stenen utgör inte en lagskyddad fornlämning. Däremot är området för kolerakyrkogården bedömd som fornlämning, så markingrepp inom området är tillståndspliktiga. Frågan om att sätta upp en förklarande skylt är inte heller något som Länsstyrelsen i dagsläget planerar. Länsstyrelsen har just nu inga resurser till sådana insatser. Ett arbete pågår också hos oss för att se hur Länsstyrelsen ska arbeta med bland annat skyltar vid fornlämningar. Tidigare har skyltning främst skett via kommun eller Länsmuseum. Tidigare gjordes detta också av Riksantikvarieämbetet. Länsstyrelsen i Stockholm har själva inte tagit fram några skyltar på många år.

Avser hembygdsföreningen att sätta upp en kompletterande skylt eller ändra minnesstenen har Länsstyrelsen ingen synpunkt mer än att det kan kräva tillstånd till att ta bort den befintliga minnesstenen (om den är förankrad i jorden) och placera en ny inom själva kolerakyrkogården. Detsamma kan gälla en skylt om denna ska placeras inom fornlämningen.

Felet med årtalet är antecknat i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister Fornsök. Dock är den nog felinprickad i registret, vilket vi vid tillfälle ska se till så att det justeras.

Hälsningar

Sofia Andersson
Enheten för investeringsstöd och kulturmiljö
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067, 104 22 Stockholm
Besök: Regeringsgatan 66
Telefon: 010-2231216
www.lansstyrelsen.se/stockholm